

Motion

1980/81: 1220

av Gunnar Biörck i Värmdö om ändrad sjukpenningförsäkring

Under senare år har frågan om karensdagar i sjukförsäkringen stått under livlig debatt. Att meningarna brutit sig starkt beror nog delvis på att avtalskonstruktionerna för olika grupper på arbetsmarknaden med avseende på sjukersättning växlar och att därför lagstiftningsmässiga ingrepp i regleringen av sjukförmånerna skulle slå ojämnt.

En kort historisk återblick kan måhända vara befogad. Innan den *obligatoriska* sjukförsäkringen infördes fanns här i landet en ganska utbredd *frivillig* försäkring genom enskilda sjukkassor. För att hålla de försäkrades avgifter inom rimliga gränser bedömde man att det var viktigare att tillgodose dem som drabbats av långvarig sjukdom och därav följande inkomstbortfall än de korttidssjuka. Det stipulerades därför att sjukersättningen inte trädde i kraft förrän sjukdomen varat mer än en viss tid (många dagar till en vecka). Detta system med "karensdagar" övertogs av den obligatoriska sjukförsäkringen, när denna genomfördes, men karensdagarna avskaffades sedermera i en senare reformetapp.

Uppenbart är att i familjer, där ekonomin till följd av veckoavlönning balanserade från fredag till fredag, med små om ens några reserver, varje dags inkomstbortfall var kännbart. Men ju mera utvecklingen har gått från vecko- till månadslön, så som skett under de senaste årtiondena, desto mindre känslig blir en normalt förutseende familjebudget för bortfallet av inkomst för enstaka dagar. Mot en sådan bakgrund kan det inte vara orimligt att på nytt se över frågan om karensdagarna.

Fram till tidpunkten för Hagaöverenskommelserna betalade den enskilda sin sjukförsäkringsavgift själv över skattsedeln och envar kunde då se hur stor (eller liten) avgiften var. Numera är den för löntagare inbakad i arbetsgivaravgiften och därigenom förlorar den enskilde känslan av sammanhanget mellan avgifter och däremot svarande prestationer.

Även om redan i medelinkomstlägen den nuvarande marginalskattens höjd torde göra löntagaren och hans familj förhållandevis litet känsliga för *kortvariga* inkomstbortfall och man därför icke skall tro att ett återinförande av ett begränsat antal karensdagar skulle medföra en mycket kraftig minskning av den kortvariga (en- eller tvådagars-) frånvaron från arbetsplatsen, torde en sådan åtgärd likväl, generellt sett, kunna bidra till en minskad frånvaro i arbetslivet och förbättra möjligheten till ordnad och effektiv organisation på arbetsplatsen. I det ekonomiska läge Sverige nu befinner sig synes det rimligt att återgå till den mer försiktiga uppfattning som var vägledande för de ursprungliga frivilliga sjukkassorna, nämligen

att det är viktigare att kunna stödja de långtidssjuka än dem, vilkas sjuklighet endast utgörs av en eller annan kortare episod.

Det skulle numera säkerligen också vara möjligt att med datoriseringens hjälp skapa flera alternativa modeller för sjukpenningförsäkringen, för att tillgodose individuella önskemål, för den händelse sjukpenningförsäkringen bröts ut ur arbetsgivaravgiften och behandlades separat. Man skulle då kunna erbjuda varje löntagare flera alternativ, vilkas kostnader skulle kunna beräknas aktuariemässig i procent av lönesumman, t. ex. enligt följande:

alternativ A = full sjukpenning från första sjukdagen,

alternativ B = ingen sjukpenning de första tre (alt. sju) sjukdagarna och därefter full sjukpenning etc.,

alternativ C = halv sjukpenning de första 7 eller 14 dagarna och därefter full sjukpenning etc.

Alternativen B och C (eller ytterligare alternativ) innehåller det som på försäkringspråk kallas *självrisk* – något som åtminstone alla bilägare är väl införstådda med.

Genom att lägga sjukpenningförsäkringen utanför arbetsgivaravgiften (även om den förmodligen, om så önskas, kan administreras, både upp- och utbetalningsmässigt, av arbetsgivaren), kan den bokföras under egen rubrik på skattsedeln; den önskade varianten (A/B/C etc.) kunde markeras på självdeklarationen eller särskild uppgift till sjukkassan, och den kan då också syftas ut ur avtalsrörelsen och flyttas från arbetsgivaren tillbaka till löntagaren, som därigenom kan få ett ökat löneutrymme att disponera enligt den ena eller andra varianten (A, B, C etc.). Jag föreställer mig att ett sådant system datamässigt skulle gå att hantera, även om parterna framdeles överenskommer att "sjuklönen" under viss tid skall utbetalas av arbetsgivaren i stället för av försäkringskassan.

Mot bakgrund av det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen anhåller att motionen överlämnas till sjukpenningkommittén för beaktande vid dess fortsatta utredningsarbete.

Stockholm den 27 januari 1981

G. BJÖRCK (m)

i Värmö